

ПРОБЛЕМА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ

Фіялова Анастасія Василівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

*Життя – це те, що люди більш за все
прагнуть зберегти і менш за все березуть.*

Ж. Лабрюйєр

Анотація. Стаття присвячена обґрунтуванню безпеки як явища, що сприяє збереженню людського життя. Проведено оцінку статистичних даних щодо погіршення стану здоров'я та смертності громадян України у порівнянні з країнами Європи. Доведено, що низький рівень культури безпеки є основною причиною загострення проблем навколишнього середовища, що ставить під загрозу екологічну рівновагу та здоров'я нації.

Ключові слова: небезпека, загроза, надзвичайна ситуація, цивільний захист, ризик, аварія, катастрофа, фактор, ризик, навколишнє середовище.

Конституцією України визнано, що найвищою соціальною цінністю є безпека людини її життя і здоров'я. Кожен громадянин України має конституційне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Дані конституційні права і свободи людини та суспільства в цілому є об'єктами національної безпеки держави [1].

Розвиток людської цивілізації, крім позитивних здобутків, породив численні загрози життєво важливим інтересам людини, суспільства і держави. Значне місце серед цих загроз займає небезпека техногенно-природної сфери. При такій ситуації роль держави у забезпеченні захисту населення і територій від стихійного лиха, аварій, природних, техногенних та екологічних катастроф постійно зростає.

Україна, переживши найстрашнішу техногенну катастрофу – аварію на Чорнобильській АЕС, одна з перших прийшла до висновку, що вирішення питань щодо запобігання надзвичайних ситуацій (НС) можливе лише за умови проведення цілеспрямованої державної політики в цьому напрямку. Тому вже у 1992 році Верховна Рада України схвалила Концепцію цивільної оборони, а в 1993 році прийняла Закон України, де зазначено: «Кожен має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха та на вимогу гарантій забезпечення реалізації цього права від Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, керівництва підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування» [2].

Метою даної статті є обґрунтувати роль безпеки у повсякденному житті, дослідити небезпеку як явище, а також проаналізувати документи, які містять пояснення, пов'язані з даною темою.

Небезпека – це можливість виникнення обставин, за яких матерія, поле, інформація або їхнє поєднання можуть таким чином вплинути на складну систему, що призведе до погіршення або неможливості її функціонування і розвитку. Небезпеку можна оцінити через ризик.

Ризик – це кількісна оцінка безпеки (відношення тих чи інших несприятливих наслідків до їх можливої кількості за певний період). Розрізняють:

- індивідуальний ризик – частоту виникнення впливів певного вражаючого виду, що виникають при реалізації визначених небезпек у певній точці простору;
- соціальний ризик – частоту виникнення подій, що полягає в ураженні визначеної кількості людей, які віддаються впливам певного виду при реалізації певних небезпек.

Як правило, факт впливу безпеки на людину є випадковою величиною і визначається ймовірністю перебування певної людини в певному місці у випадку реалізації безпеки. Безпека життєдіяльності – це ступінь захисту людини від небезпек різного

характеру, де під терміном «небезпека» розуміють вплив на людину чинників, які можуть спричинити погіршення стану її здоров'я. Природа цих чинників може бути пов'язана з причинами природного характеру (землетруси, повені, буревії, цунамі), соціально-економічного (екологічні катастрофи, інфекційні захворювання, тероризм, війни), а також з причинами техногенного характеру (аварії, катастрофи, вибухи) [6].

Щороку в країні з різних причин погіршується стан здоров'я більше, ніж 2,5 млн. людей, у тому числі смертельно – понад 76 000 осіб, або 250 осіб щодня. Кількість осіб, які загинули на 100000 померлих у нашій державі, майже у 9-12 разів більша, ніж у розвинутих державах Європи.

За оцінкою Інституту економіки НАН України, щорічні витрати внаслідок травматизму становлять майже 8,5 млрд. грн. або понад 4 % валового внутрішнього продукту України. Це наслідок серйозних недоліків у навчанні як на виробництві, так і в освітніх закладах. Вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» у закладах вищої освіти України стане важливим кроком у розширенні світогляду майбутніх фахівців (різних професій та спеціальностей) про безпеку людини та її захист у процесі виробничої і побутової діяльності, в умовах виникнення різного роду небезпек.

Співробітники Національного інституту стратегічних досліджень проблеми впровадження культури безпеки в Україні Д. Бірюков, О. Мартюшева, Ю. Скалецький, Л. Яценко наголошують, що низький рівень культури безпеки є основною причиною загострення проблем навколишнього середовища, що ставить під загрозу екологічну рівновагу та здоров'я нації [5].

О. Запорожець стверджує, що у словосполученні «культура безпечної життєдіяльності» закріплено три ознаки явища: родовий – культура безпеки життєдіяльності виступає як частина загальної культури людини та обов'язкова складова професійної культури; діяльнісний – культура розглядається насамперед як робота людської свідомості та результат діяльності особистості; видовий – культура безпеки життєдіяльності особистості має відношення до безпеки людини і суспільства. Культура безпечної життєдіяльності, як категорія, містить низку додаткових компонентів, які необхідно враховувати як педагогічні умови її формування: мотивація поведінки і діяльності; досвід самовдосконалення особистості; готовність її до безпечної життєдіяльності [4].

Завдання збереження безпеки постають щодня перед кожною людиною, оскільки, приступаючи до самостійної діяльності, вона повинна знати і розраховувати можливі наслідки своїх дій, що перетворюють життєве середовище, чітко уявляючи всі процеси в системах із спільнотами всіх рівнів. Вступаючи до творчої (або руйнівної) життєдіяльності, індивіду слід навчитися розглядати себе як суб'єкта безпеки.

У постанові Кабінету Міністрів України від 15 вересня 1993 р. № 733 «Про створення Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення» вказано, що знання кожної людини, необхідні в цей час для забезпечення безпеки, повинні базуватися на: чітких уявленнях про процеси, що відбуваються у складних системах, які містять велику кількість природних, соціальних і техногенних компонентів; усвідомленні особистої відповідальності за результати своєї життєдіяльності. Виходячи з цього її складовими є: на індивідуальному рівні – світогляд, норми поведінки, індивідуальні цінності і підготовленість людини у сфері безпеки життєдіяльності; на колективному рівні – корпоративні цінності, професійна етика та мораль, підготовленість персоналу у сфері безпеки; на суспільному рівні – традиції безпечної поведінки, суспільні цінності, підготовленість всього населення у сфері безпеки життєдіяльності [3].

Таким чином, у процесі своєї життєдіяльності людина кожного дня наражається на небезпеку, незалежно від своїх дій. На безпеку життя може впливати як природа так і людський фактор. Кожного дня, йдучи на навчання, ми навіть не замислюємося, що в даний проміжок часу хтось може страждати від повені чи пожежі, і знову ж таки не в залежності від фактора що її спричинив. Людина сама шкодить своїй безпеці, навіть не усвідомлюючи цього. Взяти наприклад створення кліматичної зброї. Людина своїми спробами підкорити

природу спричиняє головну небезпеку для всього людства. Слід просто замислитися, а що відбудеться, якщо ця система в один момент дасть збій? Буде масова загроза людству. Ймовірність того, що вона буде підвладна виправленню дуже маленька.

Кожного дня, користуючись електроприладами, ми можемо наскільки перевантажити систему, що електрика може вимкнутися. Діяльність людини потенційно небезпечна, оскільки пов'язана з різними процесами, а останні – з використанням (вироблення, зберігання та перетворення) хімічної, електричної, та інших видів енергії. Небезпека проявляється у результаті неконтрольованого виходу енергії, накопиченої в устаткуванні та матеріалах, безпосередньо в людині та навколишньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) в редакції від 01.01.2020 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1809-14#Text>
3. Про створення Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 1993 р. № 733. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-93-%D0%BF#Text>
4. Запорожець О. І. *Безпека життєдіяльності*. Режим доступу : http://pidruchniki.ws/1584072050807/-bzhd/bezpeka_zhittyediyalnosti_zaporozhets_oi_2.
5. Зоріна М. О. До проблеми визначення актуальності й особливостей формування культури безпеки життєдіяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2010. № 8. С. 149–153.
6. Кравченко Л. В. *Психолого-педагогічна основа формування культури безпеки життєдіяльності студентів педагогічного ВНЗ*. Режим доступу : http://gnpu.edu.ua/files/VIDANNIY/Visnik_19/V19_20_25.pdf

ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Хімінець Віталій Євгенійович

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Анотація. Стаття присвячена особливостям організації охорони праці під час воєнного стану. Автор розглядає обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, передбачені статтями 43, 44 Конституції України, облік часу роботи та відпочинку, оптимальні умови праці, відпустки, розслідування нещасних випадків. Запропоновано заходи щодо зменшення ризику загрози життю та здоров'ю працівників разі небезпеки бойових дій, бомбардування чи артилерійських обстрілів.

Ключові слова: охорона праці, воєнний стан, особливості законодавства, відпустки, організація роботи, заходи безпеки.

Постановка проблеми. З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну та впровадженням воєнного стану на всій території нашої держави постало питання організації охорони праці в нових умовах, оскільки зміни в законодавстві торкнулися всіх сфер життя.

Охорона праці є одним з найбільш важливих аспектів соціальної політики держави. Це система правових, технічних, економічних, санітарно-гігієнічних заходів, спрямованих на забезпечення здорових і безпечних умов праці. Під час воєнного стану роботодавцям важливо усвідомити необхідність належного забезпечення безпеки праці та реалізації